

Öva enkelt

Konstaterat fall för länsstyrelsen vid epizootiutbrott

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Framtagning av övningspaket för epizootisjukdomar har skett i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Övningsstöd till länsstyrelser och kommuner

Inledning

Jordbruksverket har ansvaret för att leda och samordna förebyggande åtgärder och bekämpa vissa allvarliga djursjukdomar (epizootisjukdomar), foderföroreningar och växtskadegörare. Vid samhällsstörningar inom Jordbruksverkets sektorsansvar sker samverkan med expertmyndigheter och andra aktörer, där var och en agerar utifrån sitt uppdrag och sina specifika kompetenser. För att kunna hantera dessa händelser krävs kunskap om varandras roller och ansvar, samt att det sker en kontinuerlig samverkan mellan aktörer på alla nivåer, dvs. både lokal, regional och central nivå.

Ett viktigt verktyg för att uppnå detta är att öva – både internt och aktörsgemensamt – för att du som aktör ska vara väl förberedd för din uppgift. Behovet av utbildning och övning är kontinuerligt, och som ett stöd till kommuner och länsstyrelser har Jordbruksverket tagit fram övningspaketet för samhällsstörningar inom områdena epizootier, foder och växt. Övningsstödet är till för dig som har ansvaret för planering och genomförandet av övningen, för att underlätta arbetet.

Syfte

Övningspaketet syftar till att aktören med minimala förberedelser och minimal resursåtgång ska kunna planera och genomföra seminarieövningar med koppling till händelser inom Jordbruksverkets sektorsansvar.

Läsanvisningar

Varje övningspaket innehåller ett antal övningar och för varje övning finns en övningsplan. Övningsplanen ska bearbetas av övningsledaren innan övningen genomförs. Övningarna har en inbördes nivåindelning och kan användas enskilt eller i följd.

Begrepp

Övningsledare: Leder och koordinerar planering och genomförande av övningen (benämns under genomförandet som spelledare).

Dokumentatör: Har det övergripande ansvaret för att dokumentera vad som diskuteras under övningen, samt att sammanställa materialet efter genomförd övning. Det är en fördel om dokumentatören har sakkunskap, men är absolut inget krav.

Utvärderare: Har det övergripande ansvaret för analysen av resultatet efter genomförd övning samt för att planera för erfarenhetshanteringen, gärna i samråd med övningsledaren.

Återrapportering

I övningsstödet ingår en återrapporteringsmall.

Tips

Använd gärna MSB:s övningsvägledningar, grundboken och metodhäftena för olika övningsformat där finns många konkreta råd och tips! Finns att ladda ner på MSB:s webbplats.

Användarinstruktion

Övningspaketet vänder sig framförallt till dig som jobbar i en kommun (lokal nivå) eller på en länsstyrelse (regional nivå). Övningspaketet består av övningsstöd, användarinstruktion, övningsbestämmelser, checklista, scenarier, momentbeskrivningar samt inspel. Dokumenten är i PDF-format. Läsbara med skärmläsare, men inte möjliga att fylla i digitalt. Som övningsledare kan du mejla till Beredskapsenheten på Jordbruksverket och få dokumenten i Word-format samt extra spelstöd.

Övningspaketet epizooti består av fem olika övningar, där tre av övningarna riktar sig till länsstyrelsen och två av dem riktar sig till kommunen.

1. Övergripande roll och ansvar för länsstyrelsen
2. Övergripande roll och ansvar för kommunen
3. Misstanke och åtgärder för länsstyrelsen
4. Konstaterat fall för länsstyrelsen
5. Konstaterat fall för kommunen

Övningsstöd, användarinstruktion, övningsbestämmelser samt checklista riktar sig till dig som är övningsledare, dokumentatör och/eller utvärderare. Scenarier, momentbeskrivningar, inspel med frågeställningar riktar sig till dig som är övningsledare, dokumentatör och/eller utvärderare samt till de övande. Grundscenariot är en händelse med ett utbrott av en epizootisjukdom, samt momentbeskrivningar som är en utveckling av detta.

Inspelen som är kopplade till varje moment utgörs av ett antal frågor som spelledaren spelar in och sedan låter aktörerna diskutera. Uteblir diskussionen, eller om spelledaren känner att man vill fördjupa och ”spetsa till” diskussionerna, finns ett antal understödande frågor.

Det finns två versioner av övningsbestämmelserna med tillhörande scenario, momentbeskrivningar samt inspel. Version 1 – riktar sig till dig som är övningsledare/spelledare. I den finns det återkommande rutor med grön ram inlagda som ett spelstöd till dig som kommer att genomföra övningen. Spelstödet är en hjälp för att kunna styra diskussionerna åt rätt håll så att syfte och mål med

övningen blir uppfyllda. Spelstödet ska inte de övande få tillgång till. Version 2 – riktar sig till de övande. Samma innehåll som version 1, men utan spelstödet. Den tidsåtgång som anges i övningsbestämmelserna är cirkatider och beror bland annat på övningsvanan hos de övande och spelledaren.

Exempel på förberedelseåtgärder kan vara uppdragsdialog med beställaren, där syfte och mål samt hantering av erfarenheter från övningen klargörs. Det är viktigt att före övningen ha klarat ut hur erfarenhetshanteringen ska gå till och vem som är ansvarig.

Det viktigaste i all övningsverksamhet är erfarenhetshanteringen. Före övningen ska beställaren och genomföraren vara helt överens om vad som är syftet med dokumentationen av erfarenheterna från övningen, hur den ska levereras, vem som är mottagare och hur eventuella förändringar ska implementeras i organisationen.

I förberedelsearbetet ingår också att kontrollera vilken eller vilka övningar som passar för era syften. Eventuellt behöver det göras vissa justeringar, t.ex. som att bjuda in deltagare, boka lokal, fika m.m. Vem ska dokumentera? Lokalen behöver kontrolleras; var ska spelledaren befinna sig under genomförandet, så alla ser och hör honom/henne? Finns det behov av att involvera experter i både övningsplaneringen och under själva övningen? I sådana fall vilka? Att använda sig av expertkompetens inom ett visst sakområde kan ge värdefullt stöd till en spelledare som normalt inte arbetar med sakfrågorna.

Det kan även behövas en utbildningsinsats för deltagarna innan övningen för att de ska förstå skillnaderna mellan de olika sjukdomarna. Här skulle exempelvis länsveterinären på en länsstyrelse kunna hålla en i sådan kompetenshöjning för deltagarna.

Som stöd för erfarenhetshanteringen medföljer mallar för återrapportering med ett antal frågeställningar.

Lycka till!

Övningsbestämmelser

Övningens namn

Konstaterat fall för länsstyrelsen

Datum och tid för övningens genomförande

(Här fyller du som övningsledare i datum och tid)

Syfte med övningen

- att tydliggöra roller och ansvar inom länsstyrelsen vid utbrott av en epizootisjukdom,
- att öka kunskapen om vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom,
- att tydliggöra länsstyrelsens kommunikationsansvar,
- att öka länsstyrelsens förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet,
- att öka länsstyrelsens förmåga att samverka med aktörer regionalt och lokalt
- att förbereda länsstyrelsen på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen

Målet efter genomförd övning

- Roller och ansvar inom länsstyrelsen är tydliga.
- Deltagarna har kunskap och förståelse för vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom.
- Länsstyrelsens informations- och kommunikationsansvar är tydligt och aktörerna kommunicerar samstämmiga budskap och samverkar med att andra berörda aktörer.
- Länsstyrelsen har god förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet.
- Länsstyrelsen har god förmåga att samverka med aktörer regional och lokalt.
- Länsstyrelsen är väl förberedd på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen.

Den här seminarieövningen består av fyra moment

- Roller och ansvar för krisledning respektive experter.
- Geografiskt områdesansvar.
- Länsstyrelsens specifika ansvar i olika delar av bekämpning och förebyggande åtgärder.
- Kommunikationsansvar.

Målgrupp

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation, djurskyddshandläggare, länsveterinärer, kommunikatörer och eventuellt andra kompetenser.

Förkunskaper

Kännedom om egen organisation och dess krisorganisation och planering. Kunskap om länsstyrelsens, Jordbruksverkets och SVAs roll och ansvar vid ett epizootiutbrott. Deltagarna bör ha genomfört seminarieövningen om roller och ansvar eller har motsvarande kunskap.

Format

Seminarieövning

Övningsledning

Spelledare, dokumentatör samt utvärderingsledare.

Tidsåtgång

Tid för förberedelse: 4–6 tim.

Tid för genomförande:

Moment 1: 85 min

Moment 2: 65 min

Moment 3: 65 min

Moment 4: 65 min

Tid för bearbetning av resultatet från övningen: 2-4 timmar.

Lämpligt antal deltagare: 15-20 deltagare.

Underlag

Organisationens krishanteringsplan, epizootihandboken, epiwebb.se, relevant lagstiftning, MSB:s rekommendationer i publikationen ”Gemensamma grunder för ledning och samverkan”

Checklista för genomförande av seminarieövning

- Genomför en uppdragsdialog med beställaren. Klargör speciellt hur erfarenheterna ska tas om hand.
- Fastställ syfte och mål via bearbetning av övningsbestämmelserna.
- Förankra övningsbestämmelserna hos ledningen och den övande gruppen.
- Boka övningslokal med nödvändig utrustning.
- Boka och bjud in övande samt övriga deltagare till övningen.
- Boka ett startmöte med planeringsdeltagare och utvärderingsledning.
- Förbered presentationsmaterial och andra dokument.
- Förbered dokumentation med dokumentationsansvarig och/eller utvärderingsansvarig, se exempel i slutet av övningsstödet.
- Förbered övningslokal och andra praktiska detaljer.
- Kontrollera och förbered mat, dryck och förbrukningsmateriel.
- Genomför övningen.
- Skriv en sammanställning av dokumentationen och/eller en utvärderingsrapport, se exempel i slutet av övningsstödet.
- Ta fram handlingsplan.
- Genomför åtgärder.
- Följ upp erfarenhetshanteringen.

Grundscenarion

Scenario 1

Om mul- och klövsjuka

Mul-och klövsjuka är en allvarlig smittsam sjukdom som drabbar klövbärande djur som till exempel nötkreatur, grisar, får och getter. Sjukdomen förekommer i stora delar av världen, och orsakar betydande produktionsförluster som bidrar till fattigdom och svält.

Ett utbrott av mul-och klövsjuka i Sverige skulle medföra stora kostnader för bekämpningsåtgärder och ekonomiska förluster pga. stoppad export. Sjukdomen bekämpas med stöd av epizootilagstiftningen vilket ger myndigheterna mandat att sätta in snabba och kraftfulla åtgärder. Virusets egenskaper som gör att det kan överleva länge i livsmedel och andra obehandlade produkter från djur. Dessa egenskaper gör att sjukdomen kan spridas snabbt över långa sträckor och orsaka utbrott i tidigare fria länder utan förvarning. När sjukdomen väl har introducerats sprider den sig lätt med levande djur eller genom att människor för den med sig på t.ex. skor, kläder och redskap. Det är därför viktigt att ett utbrott upptäcks i ett tidigt skede och det kräver hög medvetenhet om sjukdomen hos producenter och veterinärer som arbetar med klövbärande djur.

Förhistoria

Det är mitten av september och omvärldsläget har under de senaste månaderna försämrats vad gäller förekomst av mul-och klövsjuka. Nordafrika som har varit fritt från sjukdomen under många år har nu fått flera utbrott och Marocko, Algeriet och Tunisien rapporterar också fall. I Europas absoluta närhet fortsätter Turkiet att rapportera sjukdomsutbrott.

Vädret har under den senaste veckan varit varmt och torrt med en dygnsmedeltemperatur som har varit lite högre än normalt för årstiden. På en stor mjölkgård i ert län har man de senaste dagarna noterat att mjölkproduktionen har gått ner kraftigt. En stor andel av djuren har varit hängiga och inte velat äta. Under gårdagen var besättningsveterinären ute på gården för att undersöka djuren och hon noterade då att flera av korna hade feber. Veterinären observerade också att flera djur var halta, saliverade och hade blåsor i munnen. Veterinären fattade direkt misstanke om mul-och klövsjuka och kontaktade Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) för att få stöd i bedömningen. Det som sedan följde var att veterinären:

- rapporterade misstanken till Jordbruksverket och Länsstyrelsen,
- tog prover från några av djuren som skickades till SVA i Uppsala,
- spärrförklarade gården i väntan på provsvar samt
- påbörjade en smittutredning.

Händelseutveckling

Klockan 08.00 i dag på morgonen kontaktar SVA Jordbruksverket för att informera om att proverna från den aktuella gården var positiva för mul-och klövsjukevirus. Jordbruksverket beslutar om höjd krisledning vilket innebär att man nu arbetar i stab med sin krisorganisation i stor skala för att leda och samordna bekämpningen enligt utarbetad beredskapsplan. Stabschefen i Jordbruksverkets krisorganisation beslutar att en operativ ledningscentral ska startas upp med placering i ert län. Jordbruksverket har kontaktat länsstyrelsen och informerat om rådande läge.

Jordbruksverket smittförklarar anläggningen och fattar beslut om att alla mottagliga djur på anläggningen ska avlivas. Svensk lantbrukstjänst är den aktör som Jordbruksverket utser att genomföra avlivningen. Kadaver från djurgrupper med kliniska symptom ska eldas i den mobila förbränningsanläggningen ”Hurikanen”. Kadaver från tillsynes friska djur kommer att transporteras till en så kallad mellanhanteringsanläggning i Karlskoga som är speciellt utformad att bortskaffa kadaver.

Ett nationellt transportstopp för transporter av levande klövbärande djur införs och ska åtminstone gälla det närmaste dygnet. Syftet med transportstoppet är att myndigheterna ska hinna kartlägga och identifiera eventuella andra smittade anläggningar så att smittan inte sprids vidare med levande djur.

Området runt den smittade anläggningen beläggs med ytterligare restriktioner då Jordbruksverket fattar beslut om att skydds-och övervakningsområden ska införas inom ett område med 3 respektive 10 km radie från den smittade gården. Restriktionerna innebär bland annat att man inte får flytta djur och djurprodukter till eller från anläggningar med mottagliga djur. Det finns också krav på att tillämpa strikta smittskyddsrutiner för personer och fordon som måste besöka anläggningarna.

Delegering

Jordbruksverket kan enligt epizootilagstiftningen delegera beslut om följande till länsstyrelsen:

- smittförklaring,
- avlivning
- smittrening
- tillträdesförbud,

- inrättande av skydds- och övervakningsområden,
- ianspråktagande av slakteri, bearbetningsanläggning, utrustning och personal.

I det här fallet är utbrottet av en sådan omfattning att Jordbruksverket **inte** delegerar beslut av den här typen till länsstyrelsen. Jordbruksverkets beredskapsplaner anger att delegering av dessa beslut sannolikt endast ska göras i undantagsfall när exempelvis en epizootisk sjukdom fått stor spridning över flera delar av landet.

Jordbruksverket efterfrågar i detta fall stöd av länsstyrelsen med att:

- ge underlag för att göra gränsdragningar för skydds- och övervakningsområden,
- hitta en lämplig plats för etablering av en operativ ledningscentral i länet,
- ge information om resurser i länet som kan behövas vid avlivning och sanering av den smittade anläggningen,
- bidra med information såsom kartor och kontaktuppgifter till djurhållare inom angivna områden (det kan finnas ett särskilt behov av information när det är djur som går på bete långt från brukningscentrum) samt
- besluta om undantag från restriktioner enligt uppsatta kriterier längre fram i utbrottet.

Kommunikation

Bekämpningen kräver stora kommunikationsinsatser för att implementera de restriktioner som Jordbruksverket har beslutat om. Det börjar samtidigt florerera frågor från konsumenter om eventuella risker med livsmedel från kor och grisar just nu. I länet finns många frågor från allmänheten om transportrestriktionerna, där även personer som inte har djur undrar hur utbrottet kan påverka deras vardag. Den drabbade djurhållaren har enligt uppgift tagit avlivningsbeskedet mycket hårt och hon behöver stöd med att hantera situationen.

Scenario 2

Om fågelinfluensa (H5N1)

Fågelinfluensa är en sjukdom som förekommer hos vilda och tama fåglar och vissa typer av viruset har förmåga att även infektera människor. Det finns både milda och mer sjukdomsframkallande virus som benämns lågpatogen respektive högpatogen. Utbrott av fågelinfluensa har inträffat med oregelbundna intervall på alla kontinenter och sedan 2005 har Europa periodvis drabbats hårt av utbrott bland tamfåglar. Vissa varianter har aldrig påvisats hos människor. Fågelinfluensa av typen H5N1 orsakade utbrottet i Sverige som startade i februari 2006. Den specifika varianten av H5N1 kan orsaka allvarlig sjukdom hos både tama och vilda fåglar och även smitta människor.

Det finns andra typer av fågelinfluensavirus som är humanpatogena dvs. kan orsaka sjukdom hos människor. Bland annat har Asien drabbats hårt av utbrott med flera humanpatogena typer. Sjukdomen kan spridas över långa sträckor med flyttfåglar och även smitta andra vilda fåglar. När sjukdomen väl har orsakat utbrott hos tamfåglar kan sjukdomen spridas vidare genom kontakter mellan olika besättningar.

Förhistoria

Det är i mitten av oktober och omvärldsläget har under de senaste månaderna försämrats vad gäller förekomst av fågelinfluensa. Flera länder i Europa har rapporterat fall av typen H5N1 både hos vilda och tama fåglar. Viruset visar liknande egenskaper som det som spreds i Sverige 2006. Senast i förra veckan hittade man viruset i Danmark hos två döda viggur. I samband med det positiva fyndet i Danmark införde Jordbruksverket skyddsnivå två, vilket innebär att djurägare ska vidta vissa specifika åtgärder för att skydda sina fåglar från att bli smittade.

Vädret har under den senaste veckan varit regnigt med en dygnsmedeltemperatur som har varit normal för årstiden. Hos en stor äggproducent i ert län har djurhållaren under två dagar noterat en dödlighet bland djuren som är kraftigt över det normala. Under gårdagen var besättningsveterinären ute på gården för att kontrollera djuren och han kontaktade direkt SVA, Jordbruksverket och länsveterinären med misstanke om en epizootisjukdom, antingen fågelinfluensa eller Newcastle'sjuka. Det som sedan följde var att:

- veterinären spärrförklarade gården och skickade in fem av de döda djuren till SVA för obduktion och provtagning samt
- Jordbruksverkets tjänsteman i beredskap (TiB) kontaktade länsstyrelsens TiB via SOS alarm och informerade om hur misstanken hanteras.

Händelseutveckling

Klockan 08.00 i dag på morgonen kontaktar SVA Jordbruksverket för att informera om att proverna från den aktuella gården var positiva för högpatogen fågelinfluensa av typen H5N1. Jordbruksverket beslutar om höjd krisledning vilket innebär att man nu arbetar i stab med sin krisorganisation i stor skala för att leda och samordna bekämpningen enligt utarbetad beredskapsplan. Stabschefen i Jordbruksverkets krisorganisation beslutar att en operativ ledningscentral ska startas upp med placering i ert län. Jordbruksverket har kontaktat länsstyrelsen och informerat om rådande läge.

Jordbruksverket smittförklarar anläggningen och fattar beslut om att alla fjäderfän på anläggningen ska avlivas. Av Jordbruksverkets avlivningsplan framgår att djuren kommer att avlivas genom gasning med koldioxid i stallarna. Samtliga kadaver kommer att transporteras till mellanhanteringsanläggningen i Karlskoga för bortskaffande.

Området runt den smittade anläggningen beläggs med restriktioner då Jordbruksverket fattar beslut om att ett skydds- och övervakningsområde ska införas i ett område på 3 respektive 10 km. Jordbruksverket har också inrättat A- och B-områden kring gården. A-området sträcker sig 20 km från den smittförklarade fastigheten medan B-området omfattar hela ert län. Inom A och B områdena råder särskilda restriktioner för att förflytta djur och djurprodukter ut från områdena.

Delegering

Jordbruksverket kan enligt epizootilagstiftningen delegera beslut om följande till länsstyrelsen:

- smittförklaring,
- avlivning
- smittrening
- tillträdesförbud,
- inrättande av skydds- och övervakningsområden,
- ianspråktagande av slakteri, bearbetningsanläggning, utrustning och personal.

I det här fallet är utbrottet i en sådan omfattning att Jordbruksverket **inte** delegerar beslut av den här typen till länsstyrelsen. Jordbruksverkets beredskapsplaner anger att delegering av dessa beslut sannolikt endast ska göras i undantagsfall när en epizootisk sjukdom fått stor spridning över flera delar av landet.

Jordbruksverket efterfrågar i detta fall stöd av länsstyrelsen med att:

- bidra med underlag för att göra gränsdragningar för skydds och övervakningsområden,
- samverka kring etablering av en operativ ledningscentral i länet,
- ge information om resurser i länet som kan behövas vid avlivning och sanering av den smittade anläggningen samt
- besluta om undantag från restriktioner enligt uppsatta kriterier längre fram i utbrottet.

Kommunikation

Det råder stor oro hos personal som arbetar med bekämpningen och allmänheten eftersom det kan finnas en viss risk att även människor drabbas av sjukdomen. Telefonerna går varma hos länsstyrelsen med frågor om hur man bäst skyddar sig från att bli smittad.

Kommunikation behövs också för att höja biosäkerhetsnivån hos anläggningar med fjäderfä och andra fåglar. Det är av största vikt att tamfåglar skyddas från direkt och indirekt kontakt med vilda fålar för att förhindra ytterligare utbrott.

Scenario 3

Om afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest (African swine fever – ASF) är en allvarlig epizootisjukdom, som drabbar tamgrisar och vildsvin. Den kan inte smitta till människor. Inkubationstiden sträcker sig över fem till femton dagar. Några av virusstammarna ger mildare symtom, men den form av afrikansk svinpest som sprids i Europa idag ger allvarliga och akuta symtom såsom hög feber som följs av brist på aptit och nedsatt allmäntillstånd. Dräktiga suggor aborterar vanligen sina foster på ett tidigt stadium. Huden blir ofta blåaktigt missfärgad på delar av kroppen. Djuren dör vanligen inom fem till tio dagar.

Eftersom varken vaccin eller behandling finns så bekämpas sjukdomen genom åtgärder såsom massavlivning och destruering av djurkroppar för att hindra smittspridning. Vildsvin får samma typ av symtom som tamgrisar. Eftersom sjuka vildsvin drar sig undan ser man dem sällan, utan hittar dem först när de har dött eller inte alls. I en vildsvinsflock sprids smittan sällan till alla djur i flocken, men de som drabbas har lika stor risk att dö som tamgrisar.

En introduktion av ASF till Sverige kan ske genom att smittämnet, efter att ha förflyttats från smittat område i omvärlden i någon form (t.ex. en bit icke värmebehandlat fläskkött eller parma-/serranoskinka), hamnar i miljön i Sverige och tas upp av ett mottagligt vildsvin.

Förhistoria

Det är mitten av september och omvärldsläget särskilt i närområdet har under de senaste månaderna försämrats vad gäller förekomst av ASF hos vildsvin. I Tyskland har sjukdomen spridit sig till ännu fler förbundslander i norr och väst.

En jägare har upptäckt tre döda vildsvin som ligger med några hundra meters mellanrum vid ett vattendrag 2 mil öster om en större tätort i länet och ca ett par km från motorvägen. Djurkropparna har inga skottskador utan är helt intakta. En är lite rödflammig vid ljumskarna och en annan har lite blod runt trynet.

Jägaren har sett flera Facebook-inlägg samt har nyligen sett filmen på Svenska Jägareförbundets hemsida om ASF. Därför har han kontaktat SVA Epizootijouren på tfn 018-67 40 01. SVA har bedömt detta såsom misstanke om ASF.

SVA uppmanar jägaren notera var kroppen återfanns, helst med angivande av GPS-koordinater.

- SVA rapporterat misstanken till Jordbruksverkets TiB
- TiB Jordbruksverket har underrättat TiB-länsstyrelsen,

- Jordbruksverket har beslutat om provtagning och lämnat uppdrag till Distriktsveterinären.
- Distriktsveterinären tog prover från samtliga hittade vildsvin enligt anvisningar från SVA och skickar till SVA i Uppsala med budbil. Analysen tar cirka en halv dag,
- Distriktsveterinären spärrförklarar området och sätter upp varningsband i väntan på provsvar samt
- Påbörjar en övergripande smittutredning.

Händelseutveckling

Klockan 08.00 i dag på morgonen kontaktar SVA Jordbruksverket för att informera om att proverna från den aktuella gården var positiva för ASF hos vildsvin. Jordbruksverket beslutar om höjd krisledning vilket innebär att man nu arbetar i stab med sin krisorganisation i stor skala för att leda och samordna bekämpningen enligt utarbetad beredskapsplan. Ordföranden i Jordbruksverkets krisorganisation beslutar att en operativ ledningscentral ska startas upp med placering i ert län. Jordbruksverket har kontaktat länsstyrelsen och informerat om rådande läge.

Delegering

Jordbruksverket kan enligt epizootilagstiftningen delegera beslut om följande till länsstyrelsen:

- tillstånd till transporter,
- smittförklaring,
- avlivning,
- smittrening,
- tillträdesförbud,
- inrättande av skydds- och övervakningsområden, och
- ianspråktagande av slakteri, bearbetningsanläggning, utrustning och personal.

I det här fallet är utbrottet av en sådan omfattning att Jordbruksverket **inte** delegerar beslut av den här typen till länsstyrelsen. Jordbruksverkets beredskapsplaner anger att delegering av dessa beslut sannolikt endast ska göras i undantagsfall när exempelvis en epizootisk sjukdom fått stor spridning över flera delar av landet.

Jordbruksverket efterfrågar i detta fall stöd av länsstyrelsen med att:

- meddela markägare och jakträttsinnehavaren,
- ge underlag för att göra gränsdragningar för kärn-, buffert- och intensivjaktområdena,

- hitta en lämplig plats för etablering av en operativ ledningscentral samt kadaverhanteringsplats/-er i länet,
- ge information om resurser i länet som kan behövas vid genomsökning och stängsling,
- bidra med information såsom kartor och kontaktuppgifter till djurhållare inom angivna områden Det kan finnas ett särskilt behov av information när det är ute grisar eller hushållna grisar som går ute, samt
- besluta om undantag från restriktioner enligt uppsatta kriterier längre fram i utbrottet.

Kommunikation

Bekämpningen kräver stora kommunikationsinsatser för att implementera de restriktioner som Jordbruksverket har beslutat om. Information behöver nå djurhållare, slakterier, jägare, mark- och skogsägare samt relevanta företag om föreskrifterna och om villkor för förflyttningar av levande djur och produkter. Det börjar samtidigt florerera frågor från konsumenter om eventuella risker med livsmedel från grisar just nu. I länet finns många frågor från allmänheten, friluftsföreningar samt från skogsnäringen om transportrestriktionerna, där även personer som inte har djur undrar hur utbrottet kan påverka deras vardag.

Momentbeskrivning 1 – Roller och ansvar för länsstyrelsen internt

Syftet med momentet

Att tydliggöra roller och ansvar inom länsstyrelsen vid utbrott av en epizootisjukdom

Tidsförhållanden

Presentera uppgiften: 5 min.

Arbeta med inspelen 1-3: 60 min.

Inspel 1 inklusive redovisning: 30 min

Inspel 2 inklusive redovisning: 30 min

Total tid för momenten: ca 65 min.

Aktörer

Samtliga deltagande aktörer.

INSPEL 1

Hur organiserar sig länsstyrelsen vid ett epizootiutbrott och vilka funktioner/kompetenser behöver ingå i krisorganisationen?

Tid: Arbete med inspel 1 inklusive redovisning: 30 min

INSPEL 2

Vilken roll och vilket ansvar har respektive funktion som ni diskuterat i inspel 1 och hur säkerställer ni uthållighet i staben?

Tid: Arbete med inspel 2 inklusive redovisning: 30 min

Momentbeskrivning 2 – Geografiskt områdesansvar

Syftet med momentet

- att öka kunskapen om vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom samt
- att öka länsstyrelsens förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet.

Tidsförhållanden

Presentera uppgiften: 5 min.

Arbeta med inspelen: 1-2: 60 min.

Inspel 1 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 2 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 3 inklusive redovisning: 20 min

Total tid för momenten: 65 min

Aktörer

Samtliga deltagande aktörer.

INSPEL 1

Vad innebär länsstyrelsens geografiska områdesansvar?

Tid: Arbete med inspel 1 inklusive redovisning: 20 min

INSPEL 2

Hur skiljer sig länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett epizootiutbrott i länet, jämfört med till exempel en extrem väderhändelse?

Tid: Arbete med inspel 2 inklusive redovisning: 20 min

INSPEL 3

Vilka kunskaper och resurser kan länsstyrelsen stötta Jordbruksverket med?

Tid: Arbete med inspel 3 inklusive redovisning: 20 min

Momentbeskrivning 3 – Länsstyrelsens specifika ansvar i olika delar av bekämpning och förebyggande åtgärder

Syftet med momentet

- att öka länsstyrelsens förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet
- att förbereda länsstyrelsen på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen

Tidsförhållanden

Presentera uppgiften: 5 min.

Arbeta med inspelen: 1–3: 60 min.

Inspel 1 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 2 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 3 inklusive redovisning: 20 min

Total tid för momenten: ca 65 min.

Aktörer

Samtliga deltagande aktörer.

INSPEL 1

Vad ingår i länsstyrelsens kontrollansvar enligt epizootilagstiftningen?

Tid: Arbete med inspel 1 inklusive redovisning: 20 min.

INSPEL 2

Hur utövar länsstyrelsen sitt kontrollansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom?

Tid: Arbete med inspel 2 inklusive redovisning: 20 min.

INSPEL 3

Hur arbetar länsstyrelsen med de beslut och uppgifter som Jordbruksverket delegerar till länsstyrelsen vid ett utbrott av en epizootisjukdom?

Tid: Arbete med inspel 3 inklusive redovisning: 20 min.

Momentbeskrivning 4 – Kommunikationsansvar

Syftet med momentet

- att tydliggöra länsstyrelsens kommunikationsansvar

Tidsförhållanden

Presentera uppgiften: 5 min.

Arbeta med inspelen: 1–3: 60 min.

Inspel 1 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 2 inklusive redovisning: 20 min

Inspel 3 inklusive redovisning: 20 min

Total tid för momenten: ca 65 min.

Aktörer

Samtliga deltagande aktörer.

INSPEL 1

Vilken roll och ansvar har länsstyrelsen att kommunicera vid ett utbrott av en epizootisjukdom och vilka aktörer behöver länsstyrelsen samverka med när det gäller kommunikation?

Tid: Arbete med inspel 1 inklusive redovisning: 20 min.

INSPEL 2

Vilka målgrupper behöver länsstyrelsen kommunicera med vid ett utbrott av en epizootisjukdom?

Tid: Arbete med inspel 2 inklusive redovisning: 20 min.

INSPEL 3

Vilka kanaler är lämpligast för länsstyrelsen att arbeta med?

Tid: Arbete med inspel 3 inklusive redovisning: 20 min.

Körschema (exempel)

Inspelstips

- Spelstöd används utifrån deltagarnas kunskapsgrad.
- Spelledaren avgör inspelsformat (tal, e-post, bilder m.m.).
- Kom ihåg att avsätta tid för återställande.
- Spelledaren äger tiden under dagen och är den som medger ev. förändringar.

Tid	Innehåll	Kommentar
09.00-09.05	Gå igenom övningsbestämmelserna	Bilaga 1
09.05-10.10	Moment 1	Momentbeskrivning 1 dokumentatören/utvärderaren dokumenterar
10.10-10.20	Paus	
10.20-11.25	Moment 2	Momentbeskrivning 2 dokumentatören/utvärderaren dokumenterar
11.25-12.25	Lunch	
12.25-13.30	Moment 3	Momentbeskrivning 3 dokumentatören/utvärderaren dokumenterar
13.30-14.35	Moment 4	Momentbeskrivning 4 dokumentatören/utvärderaren dokumenterar
14.35-14.45	Paus	
14.45-15.45	Utvärdering och erfarenhetshantering	Bilaga 6 utvärderare ansvarig

Dokumentationsmall (exempel)

Tips dokumentation

- Dokumentationsmodell ska vara vald innan övningen börjar, dolt protokoll är enklast för dokumentatören.
- Enklast är att föra anteckningar per inspel enligt förslag till mall nedan.

Moment 1– Roller och ansvar för länsstyrelsen internt

1.1 Hur organiserar sig länsstyrelsen vid ett epizootiutbrott och vilka funktioner/kompetenser behöver ingå i krisorganisationen?

1.2 Vilken roll och vilket ansvar har respektive funktion som ni diskuterat i inspel 1 och hur säkerställer ni uthållighet i staben?

Moment 2 – Geografiskt områdesansvar

2.1 Vad innebär länsstyrelsens geografiska områdesansvar?

2.2 Hur skiljer sig länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett epizootiutbrott i länet, jämfört med till exempel en extrem väderhändelse?

2.3 Vilka kunskaper och resurser kan länsstyrelsen stötta Jordbruksverket med?

Moment 3 – Länsstyrelsens specifika ansvar i olika delar av bekämpning och förebyggande åtgärder

3.1 Vad ingår i länsstyrelsens kontrollansvar enligt epizootilagstiftningen?

3.2 Hur utövar länsstyrelsen sitt kontrollansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom?

3.3 Hur arbetar länsstyrelsen med de beslut och uppgifter som Jordbruksverket delegerar till länsstyrelsen vid ett utbrott av en epizootisjukdom?

Moment 4 – Kommunikationsansvar

4.1 Vilken roll och ansvar har länsstyrelsen att kommunicera vid ett utbrott av en epizootisjukdom och vilka aktörer behöver länsstyrelsen samverka med när det gäller kommunikation? Tänk ASF hos vildsvin om scenariot avser ASF hos vildsvin.

4.2 Vilka målgrupper behöver länsstyrelsen kommunicera med vid ett utbrott av en epizootisjukdom? Tänk ASF hos vildsvin om scenariot avser ASF hos vildsvin.

4.3 Vilka kanaler är lämpligast för länsstyrelsen att arbeta med? Tänk ASF hos vildsvin om scenariot avser ASF hos vildsvin.

Utvärderingsenkät syfte och mål

(Denna utvärderingsenkät syftar till att de övande ska självskatta i vilken utsträckning aktören har uppfyllt fastställt syfte och mål. Organisationen kan vid behov göra förändringar i utvärderingsenkäten. Utvärderingsenkäten delas ut till de övande i samband med övningens utvärdering och ligger till grund för resultatets analys och för utvärderingsrapporten.)

Namn:

Organisation/Funktion:

1. I vilken utsträckning är roll-och ansvarsfördelningen inom organisationen tydlig vid epizootiutbrott.

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 - Inte alls

Motivera:

2. I vilken utsträckning finns det förståelse i organisationen om vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdes-ansvar vid ett epizootiutbrott.

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

3. I vilken utsträckning är organisationens informations- och kommunikationsansvar tydligt vid ett epizootiutbrott

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

4. I vilken utsträckning har organisationen kunskap och resurser att stödja Jordbruksverket vid ett epizootiutbrott.

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

5. I vilken utsträckning har organisationen planer/rutiner för samverkan.

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

6. I vilken utsträckning är organisationen förberedd för att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

7. Fråga

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

8. Fråga

4 – Mycket stor utsträckning

3 – Stor utsträckning

2 – Liten utsträckning

4 – Inte alls

Motivera:

Utvärderingsrapport

Rapport för seminarieövning – konstaterat fall för länsstyrelsen vid epizootiutbrott

Organisation:

Datum:

Datum för övningens genomförande:

Beskrivning av övningen

Format

Seminarieövning med fokus på konstaterat fall för länsstyrelsen vid epizootiutbrott.

Syfte

- att tydliggöra roller och ansvar inom länsstyrelsen vid utbrott av en epizootisjukdom,
- att öka kunskapen om vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom,
- att tydliggöra länsstyrelsens kommunikationsansvar,
- att öka länsstyrelsens förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet,
- att öka länsstyrelsens förmåga att samverka med aktörer regionalt och lokalt
- att förbereda länsstyrelsen på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen

Metod

Utifrån följande mål (se nedan) skapades ett antal inspel och diskussionsfrågor som möjliggjorde för deltagarna att genom diskussion och analyser nå de uppsatta målen för övningen. Diskussionen leddes av en spelledare som hade inspel och spelstöd till sin hjälp för att lotsa deltagarna mot målen. Förloppet observerades och dokumenterades av dokumentatören/utvärderaren. Detta tillsammans med utvärderingsprotokoll ligger till grund för denna rapport.

Mål

- Roller och ansvar inom länsstyrelsen är tydliga.
- Deltagarna har kunskap och förståelse för vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom.
- Länsstyrelsens informations- och kommunikationsansvar är tydligt och aktörerna kommunicerar samstämmiga budskap och samverkar med att andra berörda aktörer.
- Länsstyrelsen har god förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet.
- Länsstyrelsen har god förmåga att samverka med aktörer regional och lokalt.
- Länsstyrelsen är väl förberedd på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen.

Övningsdeltagare

Roll	Namn

Utvärderingsmetod

Utvärderingen bestod i att ta reda på och dokumentera hur det gick i övningen och varför det blev så. Utvärderingen bestod av två delar, en självskattande del som de övande själva genomförde efter avslutad övning via en enkät, och en andra del som bestod av att ansvarig utvärderare följde de övande under övningen och noterade de övandes diskussioner och slutsatser i förhållande till målen. Dessa två underlag har sedan vägts samman och legat som grund för utvärderingen.

Resultat från övningen

(Övningsansvarig lägger in det sammanställda resultatet från analysen av observationerna och målupp- fyllelsen under respektive mål och rubrik nedan. Under rubriken Observation sammanställs utvärderarens noteringar om respektive mål utifrån observationer från övningen och utvärderingen. Dessa kan presenteras i punktform och beskrivas utifrån respektive identifierad notering. Dessa observationer utgör tillsammans med självskattningsenkäterna, som bifogas i detta dokument, en sammanställning utifrån målen).

Roller och ansvar inom länsstyrelsen är tydliga.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Deltagarna har kunskap och förståelse för vad som ingår i länsstyrelsens geografiska områdesansvar vid ett utbrott av en epizootisjukdom.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Länsstyrelsens informations- och kommunikationsansvar är tydligt och aktörerna kommunicerar samstämmiga budskap och samverkar med att andra berörda aktörer.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Länsstyrelsen har god förmåga att stödja Jordbruksverket i bekämpningsarbetet.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Länsstyrelsen har god förmåga att samverka med aktörer regional och lokalt.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Länsstyrelsen är väl förberedd på att genomföra offentlig kontroll enligt epizootilagstiftningen.

Observation

Hur gick det?

Varför blev det så?

Styrkor?

Brister?

Målbedömning:

Utvecklingsområden och vidare arbete

(Övningsansvarig fyller på nästa sida i utvecklingsområden och beskriver vilka åtgärder som bör genomföras för att nå högre insikt och kunskap.

Rekommendationerna skriver utvärderaren under denna rubrik. De kan skrivas i punktform och motiveras med fritext. De åtgärder som måste genomföras för att uppnå rekommendationerna bryts ned och noteras i nedanstående handlingsplan).

Rekommendationer

- Xx
- Xx
- Xx

